Ljúfleg tímaskekkja

Um sýningu Hafsteins Austmann

Um hríð hefi ég gengið með eina sérstaka kenningu um myndlistir í maganum. Hún er reyndar ekki ný af nálinni, mig minnir að spænski hugsuðurinn Ortega y Gasset hafi einhvern tímann imprað á henni í ritgerð um sjónlistir.

Í þeirri kenningu er sterklega dregið í efa að til séu ódauðleg listaverk sem haldi áhrifamætti sínum um aldur og ævi eins og margir fagurfræðingar hafa haldið fram. Listaverk eru afsprengi síns tíma eins og höfundar þeirra, segir kenning okkar Gassets, þau verða til vegna ýmiss konar þrýstings frá samtímanum og túlka hann beint eða óbeint. Þar með er alls ekki gefið í skyn að framlag einstaklingsins, hverrar persónu, sé einskis virði og þjóðfélagið skapi listina. Gæti ekki verið að hagsmunir þjóðfélags og tjáningarþörf hvers einstaklings færu saman að einhverju eða öllu leyti?

Tímaskekkja?

Breyttir tímar boða breytt viðhorf í myndlistum og þá má alveg gefa sér að fjöldi eldri verka hlýtur að deyja drottni sínum. Sum vakna aftur til lífsins þegar gömul viðhorf komast aftur í tísku eða þegar menn fyllast eftirsjá. Önnur halda áfram að vera steindauð.

Þessar hugsanir sóttu fast á mig við skoðun sýningar Hafsteins Austmann að Kjarvalsstöðum en samkvæmt kenningunni hér að ofan mundi hún flokkast með meiri háttar tímaskekkjum, svo mjög sem hún ber með sér andblæ liðinna tíma í myndlistum.

Það er staðreynd að obbinn af afstraktmálurum okkar, þeim sem fram komu eftir síðara stríð, horfði fremur til Evrópu en Ameríku. Í Frakklandi ríkti Parísarskólinn svonefndi, hreyfing listamanna frá mörgum þjóðum sem vildu í fáguðu, ljóðrænu málverki túlka bjartsýni sína að stríði loknu. Þeir lögðu út af náttúrunni, voru áferðarfallegir og innilegir.

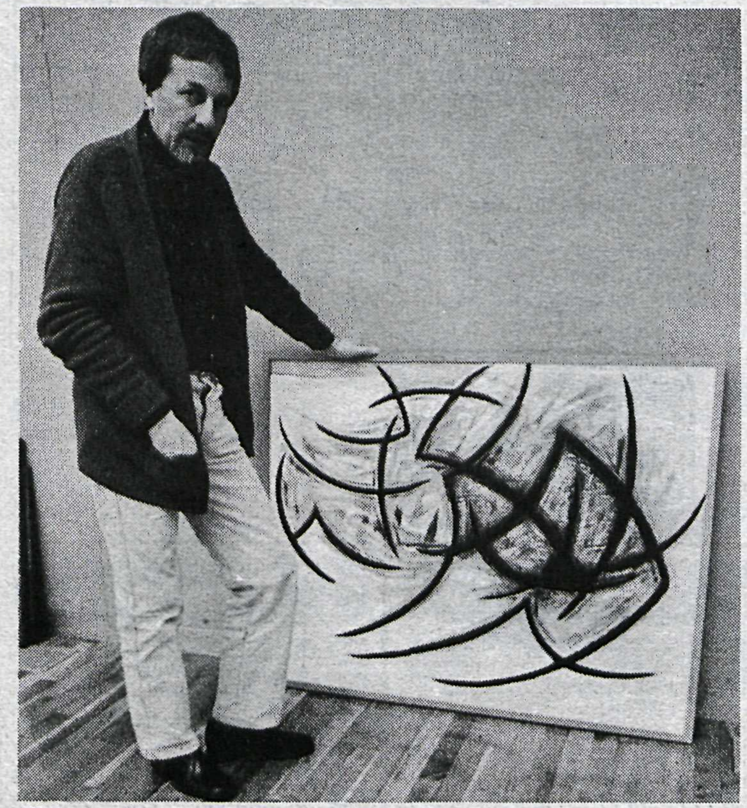

Hafsteinn Austmann ásamt einu málverka sinna.

Myndlist

AÐALSTEINN INGÓLFSSON

Grunnt á Parísarskólann

Á sama tíma voru Bandaríkjamenn að uppgötva undirvitundina, mýtuna og hið harmræna í listinni og þeirra sjónarmið, mynduð í nepju kalda stríðsins, urðu síðan ofan á í heimslistinni.

Hinir íslensku lærisveinar Parísarskólans breyttust og þróuðust þótt grunnt sé á sjónarmið lærimeistaranna hjá þeim sumum. Einna grynnst er á þau í verkum Hafsteins Austmann, einfaldlega vegna þess hve hæg þróunin hefur verið í verkum hans síðastliðin 25 ár, svo hæg að sumir hafa talað um stöðnun. Þannig séð er Hafsteinn að sumu leyti eins og listrænn smyrðlingur, vel varðveitt eintak frá árunum eftir 1950, hinn týpiski áhangandi Parísarskólans.

En því hlutverki geta menn aðeins gegnt með því að afsala sér sjálfstæði sínu að vissu marki. Hafsteinn er ekki nýsköpunarmaður, innan þeirra marka sem hann setur sér, heldur hefur hann jafnan þrifist best í skugga annarra.

Að fága og fínpússa

Í seinni tíð hafa Þorvaldur Skúlason, Karl Kvaran, kannski Jóhannes Jóhannesson og nú síðast Hjörleifur Sigurðsson verið áhrifavaldar. Þó held ég að Hafsteinn Austmann verði aldrei talinn meðal eftirapa því markmið hans virðist ætíð að fága, fínpússa og snurfusa þá grófu drætti sem finna má í verkum eldri og kannski frumlegri starfsbræðra hans.

Þó hefur Hafsteinn líka lagt sitt á vogarskálina, m.a. bjart, skreytilegt litróf og sérstaka lífræna áferð, unna með spaða. Synd er að hann skuli aldrei hafa fengið tækifæri til að hanna veggteppi, en á sýningu hans að Kjarvalsstöðum eru einmitt stór verk sem mundu pluma sig vel í textíl. En ekki er öll nótt úti enn hvað það snertir.

Á tímum umburðarlyndis

Eru þá verk Hafsteins Austmann lífs eða liðin, í samræmi við kenninguna hér í upphafi? Satt að segja held ég að meginforsendur þeirra: hin netta og samræmda komposisjón, yfirborðsfágunin, óljós ljóðrænan og ekki síst bjartsýnin — hafi lítið erindi til okkar á því herrans ári 1981. Okkar tímar krefjast óþægilegri og ágengari myndlista. Hins vegar lifum við einnig á tímum umburðarlyndis og plúralisma í listum. Margbreytilegir liststraumar renna hlið við hlið í gegnum sérhvert þjóðfélag á Vesturlöndum og fó!ki er frjálst að njóta og endurgera impressjónisma og konseptlistir í senn. Og því fleiri sem liststraumarnir eru, því fleiri möguleikar opnast þeim sem áhugann hafa.

Vera má að í verkum Hafsteins Austmann séu ýmsir þeir eiginleikar sem eigi eftir að koma okkur til góða í framtíðinni. Þann möguleika má ekki útiloka og ekki verkin heldur. Hvað sem öllum kenningum líður.

-AI.

Hafsteinn Austmann — Málverk frá 1980.

VINNINGAR Í HAPPDRÆTTI das

2. FLOKKUR 1981 — 1982

Vinningur til íbúðarkaupa, kr. 150.000

3025

Bifreiðavinningur eftir vali, kr. 50.000

165

Bifreiðavinningar eftir vali, kr. 30.000

21238	27134	48507	70348
25811	37496	61108	

Utanlandsferðir eftir vali, kr. 10.000

533	12692	39174	52485	65786
1008	13465	39566	53246	70941
2458	18576	47690	56815	72841
3765	37666	48562	57029	77598
4736	38585	49350	60441	78323

Húsbúnaður eftir vali, kr. 2.000

5402	24111	38920	51369	65943
7834	27090	39666	52657	68203
7879	29795	41579	53587	70069
11125	30026	47694	56346	70590
13421	31843	48253	60725	71221
13828	35961	48461	60997	72290
17616	36790	49314	62811	73121
22303	36895	49672	65732	75847

Húsbúnaður eftir vali, kr. 700

10	6681	15116	23260	31839	40710	47167	55086	65041	71616
33	6682	15122	23272	32205	40776	47222	55336	65069	71911
453	6718	15319	23306	32404	41018	47249	55383	65304	71958
490	7197	15392	23323	32550	41125	47284	55439	65349	72138
577	7225	15926	23428	32825	41906	47364	55634	65427	72229
830	7353	16027	23769	33070	42015	47524	55750	65512	72493
929	7459	16411	23944	33481	42368	47888	55901	65592	72555
1081	7792	16482	24116	33710	42485	47922	55912	65661	72724
1122	8033	17037	24312	33722	42615	48024	56157	65713	72823
1137	8155	17192	24420	33770	42741	48032	56348	65770	72945
1393	8183	17340	24434	33876	42835	48084	56559	65807	73257
1394	8264	17601	24658	33925	42930	48185	56699	65852	73313
1403	8321	17767	24788	34037	43015	48216	56790	65952	73338
1411	8477	17805	24832	34204	43066	48285	57012	65994	73363
1530	8501	17816	24869	34261	43570	48376	57226	66015	74020
1796	9132	18157	25052	34371	43625	48676	57235	66104	74298
1823	9302	18264	25206	34585	43702	48688	57398	66134	74315
1870	9336	18383	25247	34595	43790	48875	57468	66135	74353
1930	9501	18717	25455	34740	43879	48881	57676	66269	74510
1965	9656	18734	25547	34824	43902	48904	57806	66367	75331
2039	9687	18897	26191	35126	43951	49158	57817	66447	75359
2108	9763	18904	26391	35332	44138	49321	58232	66576	75655
2330	10136	19358	26730	35334	44173	49695	58863	66691	75837
2367	10164	19416	27082	35388	44228	49871	58903	66810	76166
2681	10361	19462	27268	35484	44814	50019	59128	67020	76310
2692	10760	19644	27539	35556	44836	50703	59312	67154	76344
2936	11141	19647	27801	35676	44857	50862	59744	67208	76514
3130	11212	19688	27989	35687	44939	51309	60298	67266	76665
3277	11225	19713	28101	35709	45115	51598	60345	67436	77249
3355	11517	19804	28464	35715	45167	51750	60347	67437	77313
3639	11724	19814	28470	35786	45181	51802	60393	67585	77429
3650	11986	20091	28789	36082	45215	51809	60474	67684	77442
3693	12152	20149	29575	36349	45224	52368	60544	67739	77647
3859	12515	20165	29598	36417	45297	52614	60590	67742	77864
3884	12567	20244	29641	36759	45345	52623	60592	68328	77944
4143	13094	20281	29922	36912	45385	52853	61007	68380	78027
4185	13118	20355	29975	37024	45409	52873	61578	68650	78091
4275	13203	20505	30007	37304	45425	52928	61878	68996	78234
4419	13313	20577	30171	37577	45467	52929	61940	69095	78337
4516	13480	20678	30184	37701	45705	52960	62070	69182	78423
4975	13587	20711	30311	37731	45846	53234	62090	69204	78459
5010	13623	21139	30442	38133	45860	53240	62156	69278	78543
5087	13730	21520	30692	38667	46211	53291	62495	69499	78981
5164	13793	21569	30727	38946	46241	53693	63221	69804	79270
5203	13825	21576	31158	39008	46393	54102	63521	70018	79465
5204	13964	21841	31170	39067	46541	54228	63546	70105	79534
5474	14069	22161	31234	39154	46618	54420	64011	70146	79651
5535	14290	22268	31268	39385	46664	54423	64246	70599	79725
5561	14782	22271	31277	39650	46804	54560	64248	70909	79901
5713	14862	22329	31344	39678	46909	54844	64395	71164	
5857	14935	22457	31571	39700	47032	54932	64469	71247	
6036	14963	22724	31677	39746	47038	54986	64644	71299	
6090	15003	23051	31766	40214	47136	55063	64842	71525	